

27. 5. 2004

ID: 26389

Uznání dluhu a promlčení

Má-li mít uznání práva dlužníkem právní důsledky v podobě přetržení promlčení, je nutné, aby došlo k uznání práva jak co do důvodu, tak co do výše. Pokud jde o uznání práva co do důvodu, nemusí být sice tento důvod vždy v listině obsahující uznání práva uveden výslovně, ale musí být jednoznačně dovoditelný, např. poukazem na upomínku o zaplacení dluhu, v níž je důvod dluhu výslovně obsažen. Stejně tak uznání práva co do jeho výše musí být vyjádřeno tak, aby výše byla objektivně určitelná.

Má-li mít uznání práva dlužníkem právní důsledky v podobě přetržení promlčení, je nutné, aby došlo k uznání práva jak co do důvodu, tak co do výše. Pokud jde o uznání práva co do důvodu, nemusí být sice tento důvod vždy v listině obsahující uznání práva uveden výslovně, ale musí být jednoznačně dovoditelný, např. poukazem na upomínku o zaplacení dluhu, v níž je důvod dluhu výslovně obsažen. Stejně tak uznání práva co do jeho výše musí být vyjádřeno tak, aby výše byla objektivně určitelná.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 33 Odo 363/2002 ze dne 29.4.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce J. B., zastoupeného JUDr. J. B., advokátem, proti žalovanému J. V., zastoupenému JUDr. Z. H., advokátem, o 56 000 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Šumperku pod sp. zn. 8 C 194/98, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě - pobočky v Olomouci ze dne 5. února 2002 č. j. 12 Co 447/2001 - 81, tak, že rozsudek Krajského soudu v Ostravě - pobočky v Olomouci ze dne 5. února 2002 č. j. 12 Co 447/2001 - 81 zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobce se po žalovaném domáhal vrácení půjčky ve výši 56 000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 21 % od 17. 11. 1996 do 27. 5. 1997, 26 % od 27. 5. 1997 do 14. 8. 1998 a 23 % od 14. 8. 1998 do zaplacení.

Okresní soud v Šumperku rozsudkem ze dne 20. března 2001 č. j. 8 C 194/98 - 62 uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci 56 000 Kč s 12 % úrokem od 27. 3. 1999 do 2. 9. 1999, 11 % úrokem od 3. 9. 1999 do 26. 10. 1999, 10 % úrokem od 27. 10. 1999 do 22. 2. 2001 a 8 % úrokem od 23. 2. 2001 do zaplacení. Řízení o návrhu, aby žalovaný byl povinen zaplatit žalobci z částky 56 000 Kč 3 % úrok od 27. 10. 1998 do 22. 12. 1998, 8 % úrok od 23. 12. 1998 do 11. 3. 1999, 11 % úrok od 12. 3. 1999 do 2. 9. 1999, 12 % úrok od 3. 9. 1999 do 26. 10. 1999, 13 % úrok od 27. 10. 1999 do 22. 2. 2001, 15 % úrok od 23. 2. 2001 do zaplacení zastavil a ve zbývajících částech příslušenství pohledávky žalobu zamítl. Současně rozhodl o náhradě nákladů řízení. Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že dne 24. 10. 1991 předal žalobce žalovanému částku 96 000 Kč, jež ji sníženou o 1 000 Kč uložil na účet vedený v Komerční bance v Šumperku. Tato částka byla ke dni 11. 11. 1991 připsána na účet obchodní společnosti T. Š., s. r. o. na splacení základního jmění, které činilo celkem 100 000 Kč. Zmiňovaná společnost vznikla ke dni 1. 11. 1991, jejími společníky byli žalobce, jeho manželka A. B., žalovaný, M. V. a Ing. M. B. a vklad každého ze společníků činil 20 000 Kč. V zápise z jednání mezi

účastníky řízení ze dne 17. 11. 1996 uznal žalovaný pohledávku žalobce co do důvodu i výše. Rovněž v zápise z valné hromady společnosti T. Š., s. r. o. ze dne 4. 12. 1995, které se kromě účastníků řízení zúčastnili všichni společníci, je v bodě 15 uvedeno, že žalovaný dluží manželům B. částku 56 000 Kč. Soud dospěl k závěru, že účastníci dne 24. 10. 1991 uzavřeli smlouvu o půjčce ve smyslu § 657 obč. zák. a žalobce na základě této smlouvy poskytl žalovanému 96 000 Kč, přičemž lhůta k vrácení peněz sjednána nebyla. Pohledávka žalobce byla splatná ve smyslu § 563 obč. zák. dnem 25. 10. 1991. K promlčení práva žalobce na zaplacení předmětné částky nedošlo, neboť žalovaný dne 17. 11. 1996 uznal dluh ve smyslu § 558 obč. zák. a tímto dnem počala běžet podle § 110 odst. 1 obč. zák. nová desetiletá promlčecí doba.

K odvolání žalovaného do výroku rozsudku okresního soudu, jímž bylo žalobě vyhověno, Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci rozsudkem ze dne 5. února 2002 č. j. 12 Co 447/2001 - 81 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu na zaplacení 56 000 Kč s příslušenstvím zamítl, a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Vycházejí ze stejných skutkových zjištění jako soud prvního stupně dospěl k odlišnému právnímu závěru. Na rozdíl od soudu prvního stupně dovodil, že mezi účastníky řízení nedošlo k uzavření smlouvy o půjčce 96 000 Kč ve smyslu § 657 obč. zák., neboť v písemném textu není uveden účel poskytnutí této částky, z něhož by vyplývalo, že se jedná o půjčku mezi soukromými osobami, je zde pouze konstatováno tolik, že peníze se mají vložit na konto komerční banky. Z karty komerční banky o založení účtu ze dne 7. 11. 1991 vyplývá, že se nejednalo o účet soukromý, nýbrž o účet výše uvedené obchodní společnosti. Uvedené finanční prostředky neprošly do volné sféry nakládání žalovaným. Rovněž listina ze dne 17. 11. 1996 nesplňuje nezbytné náležitosti uznání dluhu ve smyslu § 558 obč. zák.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce dovolání, které odůvodnil tím, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci, vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování a dále, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Namítá, že přestože odvolací soud dovodil, že se nejedná o smlouvu o půjčce, nenabídl výklad ujednání účastníků ze dne 17. 11. 1996, ačkoliv z provedených důkazů vyplývá, že žalovaný dluží žalobci vymáhanou částku. Nesprávným shledává dovolatel závěr soudu o neexistenci smlouvy o půjčce, opírající se o část listiny ze dne 24. 10. 1991, kde se konstatuje, že peníze mají být složeny u banky. Tímto byl sjednán účel půjčky pro podnikatelské aktivity žalovaného jako budoucího společníka. Pokud by soud hodnotil důkazy v souladu s § 132 o. s. ř. musel by dojít k závěru, že účastníci uzavřeli smlouvu o půjčce a přípis ze dne 17. 11. 1996 je uznáním dluhu. Žalobce dále vytýká odvolacímu soudu, že nesprávně aplikoval § 558 obč. zák. ve znění účinném od 1. 1. 1992, ačkoliv měl vzhledem k tomu, že smlouva o půjčce byla uzavřena dne 24. 10. 1991, aplikovat § 110 odst. 1 obč. zák. ve znění účinném do 31. 12. 1991 - § 868 a § 870 přechodných a závěrečných ustanovení obč. zák. ve znění z. č. [509/1991](#) Sb. Navíc je nesprávný závěr odvolacího soudu, že výslovnou náležitostí uznávacího prohlášení je, že jde o promlčený dluh. Proto dovolatel požaduje, aby Nejvyšší soud České republiky napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu k tomu legitimovaným subjektem (žalobcem) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř. a že je podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. přípustné, přezkoumal věc bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) v rozsahu dovolacího přezkumu vyplývajícího z § 242 odst. 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání je důvodné.

Podle § 79 odst. 1 o. s. ř. má žalobce za povinnost mimo jiné uvést v žalobě vylicení rozhodujících skutečností, označení důkazů, jichž se dovolává. Není jeho povinností provádět právní kvalifikaci svého nároku. Soud pak rozhoduje na základě navržených a provedených důkazů, které hodnotí ve smyslu § 132 o. s. ř. podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti. Přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci. Své stanovisko k důvodnosti nároků uplatněných žalobou vyjadřuje pak v rozhodnutí ve věci samé (§ 152 odst. 1 o. s. ř.). V odůvodnění svého rozhodnutí soud uvede kromě náležitostí stanovených v § 157 odst. 2 o. s. ř. zejména posouzení zjištěného skutkového stavu podle příslušných ustanovení, jichž použil. Uvedená povinnost soudu subsumovat svá zjištění pod ustanovení platného práva se vztahuje i na rozhodnutí odvolacího soudu (§ 211 o. s. ř.). V této věci se však odvolací soud citovaným ustanovením důsledně neřídil.

Z dovoláním napadeného rozhodnutí je totiž pouze patrné, že odvolací soud hodnotil vztahy mezi účastníky výlučně jako vztah ze smlouvy o půjčce, který neměl být podle jeho názoru podřazen ustanovení § 657 obč. zák., jak dovodil soud prvního stupně a jak tento vztah právně kvalifikoval žalobce. Poté, co odvolací soud dospěl na rozdíl od soudu prvního stupně k závěru, že ujednání účastníků ohledně převzetí vymáhané částky žalovaným dne 24. 10. 1991 nelze právně posoudit jako smlouvu o půjčce, žalobu zamítl; ignoroval přitom, že žalobce svůj nárok nepožadoval výslovně z titulu plnění ze smlouvy o půjčce ve smyslu § 657 obč. zák., nýbrž žalobou se domáhal po žalovaném zaplacení částky 56 000 Kč, kterou předal žalovanému pro jeho podnikatelské aktivity s tím, že žalovaný při jednání dne 17. 11. 1996 uznal svůj dluh co do důvodu a výše.

Takto formulované odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu stěží vyhovuje citovanému § 157 odst. 2 o. s. ř. Nelze proto než přisvědčit námitkám žalobce, že z rozsudku odvolacího soudu nelze zjistit, o jaké právní hodnocení své rozhodnutí opřel. Posuzoval - li odvolací soud právní vztah mezi účastníky pouze podle § 657 a násl. obč. zák., pak pochybil, pokud dále nezjišťoval a následně po právní stránce nehodnotil, zda vztah mezi účastníky se opírá o nároky ze smlouvy nepojmenované či některého ze smluvních typů uvedených ve zvláštní části závazkového práva občanského zákoníku. Takový právní závěr je nezbytným předpokladem pro řádné odůvodnění rozhodnutí soudu v konkrétní věci. Pakliže odvolací soud dovodil, že ujednání účastníků ze dne 24. 10. 1991 nespĺňovalo předpoklady stanovené § 657 obč. zák., nezbavovalo ho to povinnosti stejně tak provést prvotní právní kvalifikaci smluvního či zákonného vztahu mezi účastníky a zdůvodnění důsledků z nich vyplývajících pro tuto věc. Hodnocení ujednání účastníků z hlediska nedostatku podstatných náležitostí smlouvy o půjčce zmíněné v odůvodnění dovoláním napadeného rozhodnutí tak zůstává izolované, bez vztahu k prvotní právní kvalifikaci, o jaké ujednání, respektive zákonnou povinnost mezi účastníky se vlastně jednalo.

S tím souvisí rovněž nutnost, aby se odvolací soud vypořádal se všemi námitkami žalobce. Soud se zejména nevypořádal s námitkou žalobce, že žalovanému poskytl peníze za účelem jeho podnikání v obchodní společnosti T. Š. s. r. o., na jejíž účet posléze žalovaný vymáhanou částku uložil s tím, že bez poskytnutí těchto peněz od žalobce by se žalovaný nemohl stát společníkem této obchodní společnosti. Sám žalovaný mimo jiné i na jednání valné hromady obchodní společnosti T. Š. s. r. o. dne 4. 12. 1995 uvedl, že žalovaný dluží žalobci částku 56 000 Kč a úroky s tím, že žalobce požaduje vrácení půjčky (zápis z jednání - bod 15).

Lze uzavřít, že řízení před odvolacím soudem je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci /§ 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., neboť rozhodnutí odvolacího soudu v

této věci je nepřezkoumatelné, a při jeho vydání zřejmě nebyly respektovány povinnosti vyplývající pro soud ze shora citovaných ustanovení vztahujících se rovněž k provádění a hodnocení navržených důkazů. Nejvyšší soud České republiky proto napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 o. s. ř.).

Přesto, že již existence vytčené vady vedla dovolací soud ke zrušení rozhodnutí odvolacího soudu, považuje dovolací soud za účelné vyjádřit se k námitkám dovolatele uplatněným v rámci dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jehož prostřednictvím žalobce zpochybnil právní závěr odvolacího soudu dovozující, že listinu ze dne 17. 11. 1996 nelze mít za uznání dluhu ve smyslu § 558 občanského zákona ve znění účinném od 1. 1. 1992.

Občanský zákoník upravuje časovou působnost v § 868, který v tomto přechodném ustanovení k úpravám účinným od 1. ledna 1992 stanoví princip tzv. nepravé zpětné působnosti. Toto ustanovení vychází ze zásady, že pokud dále není uvedeno jinak, řídí se ustanovením tohoto zákona (občanský zákoník ve znění účinném od 1. ledna 1992) i právní vztahy vzniklé před 1. lednem 1992; vznik těchto právních vztahů, jakož i nároky z nich vzniklé před 1. lednem 1992 se však posuzují podle dosavadních předpisů. Odvolací soud proto nepochybil, pokud listinu ze dne 17. 11. 1996 posuzoval podle právní úpravy uznání dluhu ve smyslu § 588 obč. zák. ve znění účinném od 1. ledna 1992. Vzhledem k tomu, že odvolací soud dospěl k právnímu závěru dovozujícímu, že listinu ze dne 17. 11. 1996 nelze mít za uznání dluhu ve smyslu § 588 obč. zák. ve znění platném v době porřízení předmětné listiny a žalobce neprokázal, že „uvedené finanční prostředky nepřešly do volné sféry nakládání žalovaným“, neposuzoval již promlčecí dobu uplatněné pohledávky ve smyslu § 110 odst. 1 obč. zák.; nelze proto v daném případě aplikovat § 870 obč. zák. tak, jak požaduje dovolatel.

Dovolací soud se dále zabýval námitkou, zda písemnost ze dne 17. 11. 1996 je uznáním dluhu ve smyslu § 558 obč. zák.

Podle § 558 obč. zák. uzná-li někdo písemně, že zaplatí svůj dluh určený co do důvodu i výše, má se za to, že dluh v době uznání trval. U promlčeného dluhu má takové uznání tento právní následek, jen věděl-li ten, kdo dluh uznal, o jeho promlčení.

Uznání dluhu je samostatným zajišťovacím institutem; zajišťovací funkci plní tím, že zakládá právní domněnku existence dluhu v době uznání. Uznání dluhu je jednostranný právní úkon dlužníka adresovaný věřiteli. Kromě obecných náležitostí předepsaných pro právní úkony (§ 34 a násl. obč. zák.) je k jeho platnosti třeba písemná forma, vyjádření příslibu zaplatit dluh a uvedení důvodu dluhu a jeho výše. Má-li mít uznání práva dlužníkem právní důsledky v podobě přetržení promlčení, je nutné, aby došlo k uznání práva jak co do důvodu, tak co do výše. Pokud jde o uznání práva co do důvodu, nemusí být sice tento důvod vždy v listině obsahující uznání práva uveden výslovně, ale musí být jednoznačně dovoditelný, např. poukazem na upomínku o zaplacení dluhu, v níž je důvod dluhu výslovně obsažen. Stejně tak uznání práva co do jeho výše musí být vyjádřeno tak, aby výše byla objektivně určitelná.

Jazykové vyjádření právního úkonu lze sice vykládat prostředky gramatickými (z hlediska možného významu jednotlivých použitých pojmů), logickými (z hlediska vzájemné návaznosti použitých pojmů) či systematickými (z hlediska řazení pojmů ve struktuře celého právního úkonu), interpretace obsahu

právního soudem podle § 35 odst. 2 obč. zák. však nemůže nahrazovat či měnit již učiněné projevy vůle (použití zákonných výkladových pravidel směřuje vždy pouze k tomu, aby obsah právního úkonu vyjádřeného slovy, který účastník učinil, byl vyložen v souladu se stavem, který existoval v době, kdy byl úkon učiněn).

Lze souhlasit s odvolacím soudem, že písemnost ze dne 17. 11. 1996 nezbytné náležitosti uznání dluhu ve smyslu § 558 obč. zák. nesplňuje. Na rozdíl od odvolacího soudu, který dovedl, že listinu nelze považovat za právní úkon žalovaného adresovaný žalobci a nelze dovést důvod dluhu, ztotožnil se dovolací soud pouze s právním závěrem odvolacího soudu, že v této listině chybí výslovné vyjádření příslibu žalovaného, coby dlužníka, žalobci, coby věřiteli, v listině zmiňovanou částku 56 000 Kč uhradit. Naopak žalovaný žádá, aby došlo k dalšímu jednání směřujícímu k refundaci této dlužné částky vůči němu a jednající strany se dohodly, že se budou snažit řešit věc smírnou cestou.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)